

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Jens Liljestrand
ÄVEN OM ALLT TAR SLUT

Copyright © Jens Liljestrand 2021

Published by agreement with Ahlander Agency

Translation Copyright © 2023 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-04799-8

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

Jens Liljestrand

I DA
SVEMU
DODE KRAJ

Prevela Jovana Maletić

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2023.

Za Tuve

„Ne postoje krajevi. Ako verujemo u
to, pogrešno shvatamo njihove osobine.
Sve su to počeci. Evo jednog.“

HILARI MANTEL, *LEŠEVE NA VIDELO*

1

PRVI DAN OSTATKA TVOG ŽIVOTA

Poslednji put kada sam bio srećan, stajali smo u prodavnici. Sve se napokon otvorilo i kolima smo otišli sa decom do tržnog centra. U kružnom toku bile su *Ikea*, prodavnica sa elektronikom, još jedna sa belom tehnikom, velika prodavnica hrane i na kraju prodavnica koju je ona pronašla, poslednji fizički butik za ovakve stvari, pošto se sve preselilo na internet, ali hteli smo da budemo na licu mesta, u toj prostoriji, i dozvolimo da nas opije iščekivanje rođenja našeg deteta.

Karola je stajala u uglu sa kolicima, lica zbunjene otuđenosti, kao kod osobe koja je ušla u svetište religije koju poznaje, ali kojoj sama nikada nije pripadala, klimavo i teško, dok su deca koja će uskoro dobiti sestru letela okolo među policama. Tu su bili plišani medvedići i čebad pastel-noplave i nežnoroz boje, stočići za previjanje i kolveke i kreveci, cucle i ulja i flašice, pumpice za izmuzavanje i brusthalteri, bluze i fotelje za dojenje, tu su bile i pedagoške drvene igračke, bebi-alarmi na kojima se moglo čuti da li se dete probudilo i gledati ga dok spava, kao i pročitati temperaturu i nivo ugljen-dioksida u vazduhu oko deteta.

Deca su odjednom zastala nasred prodavnice. *Ne*, rekli su. *Ne, pogledajte samo*. Pokazivali su na redove malih, slatkih bodija, kapa i neshvatljivo malenih čarapa; postoji neka vrsta ranjivosti u ovim malim komadima odeće koja je bila gotovo neizdrživa i oni su milovali tekstil, priljubili se nosom i pomirisali, kao da je to platno bilo dete, kao da je njihova sestra već sa nama, i pogledali smo se preko polica i nasmejali, jer smo pravilno postupili što smo došli ovamo, na ovo ludo, komercijalno mesto, što smo

poveli i decu, jer će razumeti, videti sopstvenim očima i dodirnuti svojim prstima ovaj paperjasti meki vetar koji će uskoro produvati kroz naš život i zauvek ga promeniti, i čuo sam sebe kako govorim *uzmite šta god želite*.

Porodica me je zbunjeno gledala, zapravo je trebalo samo da pogledamo kolica, da bismo imali s čime da uporedimo pre nego što kupimo polovna; uvek kupujemo polovne stvari i Karola je jedva stigla da kaže nešto o našem karbonskom otisku i jednoj rođaki čije će dete ubrzo prerasti svoju odeću, ali sam samo rekao *molim vas, samo ovaj put, molim vas, molim vas, uzmite šta god želite*.

Nije se pomerila s mesta, samo je gledala kako deca sa iskrom u očima i ushićenim uzvicima pune svoje pesnice i naručje plišanom ćebadi i nosiljkama, velikom bebi-vežbalicom od plavosivog kašmira, i na kraju je počela da razgleda i raspituje se kod žene na kasi o platnenim pelenama, organskim materijalima i odeći proizvedenoj prema klimatskim standardima i standardima poštene kupovine, o tome da li postoje korita koja su *malo* manje plastična, o tome odakle potiče pamuk na onom tufnastom jastuku, i sve što je ona želela bilo je duplo skuplje od svega ostalog, i ja sam se nasmejao i uzeo kolica i, dok mi je bila okrenuta leđima, uzeo sam telefon i prebacio još novca.

Kada su nam korpe bile pune i kada smo zadovoljili ljubav prema ljupkom i slatkom, vratili smo se do kolica i više nije postojala alternativa francuskom luksuznom modelu, koji je proglašen najboljim na testu, sa konstrukcijom čiji je razvoj trajao pet godina. Izabrali smo materijal za postavu, suncobran i štitnik za kišu, izabrali smo držač za telefon, za torbu, izabrali smo sve dodatke koji su postojali.

Žena na kasi je otkucala sve i uspela da na neshvatljivi način pronađe ublažene reči da nam kaže kako možemo da vratimo kolica i povratimo novac ako se *nešto desi* i, uprkos njenom bezbrižnom i ugladenom tonu, *moramo samo da vidimo potvrđicu*; učinilo mi se kao da je sve stalo i ispred nas sam video krv u ve-ce šolji, vožnju ambulantom kolima punu vriske, dečji kovčeg, i umornog, naboranog, starog ginekologa koji briše svoje naočare i piše tu *potvrđicu*, povratak ovamo, vraćanje kolica sa svim finim dizajnerskim platnima i kožnim detaljima boje konjaka na rukohtvu u ovaj groteskni tržni hram, i čujem je kako šapuće *u tom slučaju će mama to morati da uradi*.

Ali čak je i ta bojazan nestala, i tom trenutku je došao kraj, i preostao je samo iznos, brojevi na displeju kase, svota malkice veća od cene mog prvog automobila.

„Hoćemo li na odloženo?“, rekla je žena sa blistavim, prijateljskim osmehom, i ja sam pogledao oko sebe, po prvi put primetio i druge tate, nervoznog ljubitelja fudbala u navijačkom duksu, imigranta u izgužvanom odelu, starca u kožnoj jakni i zalepljenim naočarima, i shvatio da to tako funkcioniše, da ljudi moraju da pozajmljuju za ovakve stvari, moraju da otplaćuju SMS kredite, kamate, sede u svojim predgrađima i otplaćuju svoje plišane medvediće i čebad i kolica, od jedne do druge mesečne plate, i ponos je porastao u meni.

„Ne, ne“, rekao sam i pružio joj karticu, „sve odjednom.“

A Karola je stajala tik uz mene, stavila mi ruku na čelo, kao da imam temperaturu, i promumlala da možda možemo da pogledamo i na drugim mestima, možda ćemo uspeti da pronađemo neka skoro potpuno nova kolica na internetu, ali jedino što sam osetio i čuo bile su njene ruke u mojoj kosi, njeni prsti na mom potiljku i *je l' to okej, jesi li siguran da je okej*, i privila se uz mene, napokon se privila uz mene, nisam mogao da se setim kada je poslednji put to uradila, *u redu je, draga, srediću ja to*, i njen pogled, ono što sam bio u njenim očima u tom trenutku, kada je sve oprošteno, kada je sve savršeno i tako jebeno zaslužno.

PONEDELJAK, 25. AVGUST

Između glatke površine čela i potiljka nalazi se jedna tačka sa već gustom i tamnom kosom, mekim dlačicama koje ponekad – pogotovo na vrućini i sparini kao sada – pređu na slepoočnice ili iza ušiju ili čak i na vrat, gde mogu zariti svoj nos i osetiti miris nežne, meke kože i slatkog sasušenog mleka, malo oštrijeg nakon nekoliko dana, skoro kao stari sir, dok se ne okupa. U mojim rukama je teška kao vreća toplog, sveže mlevenog mesa, mekoće kao kod sveže kobasice pažljivo napunjene u crevo opreznim, vlažnim rukama, da krhka površina ne bi pukla, ništa nije napeto ili oteklo, nema mišića ni kvrga, i u ovom bunilu nestaju granice između nje i mene i sve postaje dah i meko, toplo, lepljivo tkivo, na sebi nema ništa osim penena, prošli su meseci otkad je spavala u pidžami, pretoplo je.

Beka je pojela sve iz flašice i podrignula preko mog ramena i onda smo zajedno zadremali, kada smo začuli prve sirene kroz san, prvo udaljene i zanemarljive, kao pištanje mašine za sudove ili za sušenje veša koja je završila svoj program, kao deo stalne buke, a nakon pola minuta jasnije, prodorno, kao da su prolazile kroz filter, kroz mehur, do nas.

„Sigurno je samo automobilska bomba“, kaže Karola, leđima okrenuta meni, stara šala od perioda koji smo proveli u Malmeu. Jedan par s kojim smo se družili tada je živio u lošem kraju, sa kriminalom ispred vrata, i starija devojka je bila sa sela i nasmrt preplašena, dok je njena devojka, koja je rođena i odrasla na Melevongenu i zračila tipičnom malmskom smirenošću, konstantnim sleganjem ramena, *i šta sad*, i s ponosom je opisivala

kako je naučila da prihvati društvene probleme kao *prirodan deo urbane slike grada*, samo su rasisti ti koji kukaju zbog zločina i nasilja, *ako nešto pukne noću, ne mora da znači da je pucnjava*, nastavila je sa pirsingom na usni koji se od čistog prezira iskrivio, *često je to samo automobilska bomba*, i nakon što su otišle kući, šalili smo se na račun njenog muškobanjastog stava, i otad je sve što nam zasmeta u toku noći *samo automobilska bomba*.

Sirene se približavaju, mora da su stigli do uskih sporednih ulica, možda čak i do onog usamljenog starca dole u plavoj kući, onog sa psorijazom preko celog lica, onog što sigurno ima preko sedamdeset? Ali kola hitne pomoći i policija ne dolaze sa upaljenim sirenama u slučaju prirodne smrti?

Spuštam Beku na dušek, ona zacvili, pruži ruke u vazduh, njeno maleno telo zategnuto je kao luk, spuštam stopala na stari parket i odlazim do otvorenog prozora. Nije ista žega kao juče, možda ima samo trideset stepeni, duva fini povetarac, vidim kako se vrhovi visokih borova njišu i savijaju na vetru. Vrućina se smanjila, zaduvalo je vetar, napokon je vazduh manje zagušljiv.

„Biće lep dan“, rekao sam više za sebe.

Unutra u dečjoj sobi bilo je potpuno tiho, kucnuo sam i otvorio vrata, a oni su ležali, svako u svom krevetu sa svojim ekranima i slušalicama, miris prljave odeće i slatkiša i njihovih mlitavih, malih tela bio je toliko gust da se mogao preseći nožem, i mehanički sam im rekao da gase uređaje i dođu dole, pola jedanaest je. Vilja me je samo nadureno pogledala, kao i obično, ali Zak se ozario i trijumfalno podigao staklenu teglu koja je stajala na njegovom malom noćnom stočiću. Pored zuba stajao je i sjajan, zlatni novčić.

„Zubić vila je bila ovde i stavila mi zlatni novčić u teglu!“

„O, je l' tako? Ali zub je i dalje tu?“

„Da, jer ona zna da ih ja skupljam! Da ih čuvam!“

„Pa to je fantastično!“

„Tata?“

Osmehnulo se, bio je to presladak, pomalo preteran osmeh, kakav je nabacio otkad je Beka došla i otkad on više nije najmlađi, kada je potpuno svestan svoje detinjastosti, kada zna da radi nešto što je zapravo prerastao, mali pozorišni komad u kome glumi da bi se osećao malim.

„Tata, misliš li da Zubić vila postoji i u Tajlandu?“

Razmrsio sam njegovu vlažnu kosicu, ugodio sam njegovoj ljupkosti, možda zato što je i meni to potrebno.

„Naravno da postoji, ljubavi. Ona je kao Deda Mraz, leti svuda po svetu, samo ne sa irvasima već sa...“

„Zubić trolovima!“

„Da! Zubić trolovima koje je... ulovila. Uz pomoć...?“

Nije mu bilo potrebno više od jedne sekunde da razmisli.

„Konca za zube!“

Obojica se smejeemo našoj zajedničkoj mašti, jednako zaljubljeni u šašavu sliku Zubić vile u kočijama – napravljenim od ispalih zuba? i za-lepljenim pastom za zube? – koje vuče šačica besnih, ali snažnih Zubić trolova, to mi radimo, i radili smo, kada je bio mali, mogli smo satima da improvizujemo razne priče i često sam pomislio da bi trebalo da ih zapišem, ali od toga, naravno, nije bilo ništa.

Dole u kuhinji sve i dalje stoji od juče, šerpe, tiganji, prljavi tanjiri i vinske čaše, uvek zaboravimo da uštedimo vodu za pranje sudova. Monopol, kod kojeg gomile novčanica podsećaju na to kako je Karola pustila decu da pobeđe, i na našu svađu posle, bio sam zabrinut i pričao o pravilima i posledicama, da, okej, Zak ima deset godina, ali četrnaestogodišnjakinja kao što je Vilja trebalo bi da nauči da se ne može samo zgrabiti puna šaka novčanica iz banke kada ponestane novca, a ona se nasmejala onim tužnim, rezigniranim osmehom i rekla da će *doći vreme kad će naučiti kako kapitalizam funkcioniše, to se, nažalost, ne može izbeći.*

Refleksno sam pipnuo česmu. I dalje samo slabašan šum. Manje mi smeta nego ranije, imamo flaširanu vodu, imamo sokove za decu i pivo za nas. Možemo pisati iza drveta, odeća se može isprati u jezeru, sudovi se mogu prebrisati ubrusima. Jedino što je zaista naporno, što bih platio da mogu da izbegnem, jesu govna koja plutaju u ve-ce šolji, koja se postepeno puni, pokušavamo naučiti decu da nam kažu kad im je potrebna pomoć sa nošom, ali Zak zaboravlja, a Vilja jednostavno odbija, pa na kraju moram očistiti celu ve-ce šolju pomoću šerpice i kante za ispiranje dok slušam muziku preko slušalica, dišem na usta i stavljam mozak na stendbaj.

Zak je sad ovde i već je obukao kupaće gaćice, već nekoliko nedelja ne nosi ništa osim kupaćih gaćica, i dajem mu čašu mleka i nadgledam dok je ne popije. Onda krećemo, on trčkara ispred mene, malim šljunkovitim putem, skoro pobeledim od prašine, od suvog, mlakog vetra koji miluje

ruke i noge kao sveže oprana posteljina, ova divna letnja jutra, požutelo žbunje, divlja, bodljikava trava, uvele cvetne leje, čisto plavo nebo, i tišina, svuda je tišina, upravo su se čule sirene, ali sada se ne čuje ništa.

Starac nije umro, stajao je i piljio u sjaj sunca kada smo stigli do mola, vetar se poigravao sa njegovom vindjaknom, crveno-bele kraste na licu bile su manje izražene nego što se sećam, tu, naravno, pomaže sunce.

„Još ste tu?“, kaže on i zvuči gotovo iznervirano.

„Zapravo, jesmo“, odgovorim. „Izdali smo našu kuću sad preko leta, pa onda...“

„Vi ste ostali“, kaže ponovo, istim prebacivačkim tonom. „Većina je otišla preko vikenda.“

„Zapravo nam je baš dobro.“ Zasmetao mi je starac, ali mi je još više smetala moja sopstvena reakcija, da sam morao da se branim, kao da tražim njegovo odobravanje. „Može biti korisno za decu da vide efekte sopstvenim očima. Kada samo uče o tome u školi, bude previše apstraktno.“

Zak je bezbrižno protrčao pored čoveka do male peščane površine pored mola, i tražio naše stvari. Ispod stare oljuštene klupe nalazili su se plastični delfin i dušek na naduvavanje kojima smo se uvek igrali, i mali neseker sa sapunom i šamponom pogodnim za jezersku vodu, on misli da je tako zabavno kupati se dok pliva, sapunica koja pluta na talasima, *tata, možemo li da operemo kosu* doviknuo je i pogledao prazno jezero ponosnim pogledom deteta koje je nedavno bilo vlasnik hotela u Diplomatskom gradu i tri kuće na Trgu Normalm.

Čovek je gledao u dečaka koji trčkara okolo. Neprimetno je odmahnuo glavom.

„Zar ne osećaš?“

Podigao je ruku preko glave i pokazao iza sebe, prema jezeru, s teškim pogledom usmerenim ka meni.

„Zar ne vidiš? Pomerilo se nekoliko kilometara noćas.“

Jezero, talasi, pena bili su dalje. S druge strane, šuma, zeleno se prelivalo u žuto i smeđe. A dublje, među vrhovima krošnji, tamna izmaglica kretala se ka nebu, kao olujni oblak u okretu, formacija koja suključujući guta sve pred sobom.

Starac je glasno njušio raširenih nozdrva i ja sam refleksno uradio isto. Tada sam shvatio.

Dim.

Zak je već sedeo na ivici pristaništa, držeći plastičnog delfina u naručju i pričajući mu nešto, njegovo večito nazalno, detinjasto, introvertno brbljanje, vazduh je izlazio iz igračke, pa je telo delfina skoro izgledalo kao slovo V u njegovim rukama.

U narednih sat vremena osećao sam se življe nego inače. Puls avanture prožimao je sve, slikao sam selfi sa Zakom kod pristaništa, s jezerom u pozadini i napisao *tamo iza, u šumi, gori. Vreme je da brišemo odavde – sad smo i mi klimatske izbeglice. Tužno, ali istinito. #climatechange* i objavio i odmah su pristigla srca i emodžiji i poruke tipa *gde ste?* i *bože sačuvaj, možemo li vam pomoći nekako?* i Karolina mama je zvala i pričala o dragocenostima, šta obavezno moramo da spakujemo u kola *za svaki slučaj*, njena sestra je zvala, njene prijateljice su zvale, mene niko nije zvao. Osećao sam se usredsređeno, pun elana, rekao sam starijoj deci da imaju tačno pola sata da se spakuju i pored toga stave mobilne telefone svih članova porodice i eksterne baterije na punjenje, zamolio sam Karolu da pripremi sve za Beku, flašice, odeću pelene, mogu proći i sati pre nego što dođemo do neke prodavnice ili nekog mesta na kome možemo pronaći toalet. Moja porodica je prihvatila naredbe bez i nagoveštaja svađe, kao da se iz čistog instinkta prihvatamo naših najprimitivnijih uloga. Ja pretražujem po internetu, pamtim najbolje trase, čitam informacije službe spasavanja. Uključujem radio i pronalazim lokalnu radio-stanicu na kojoj se priča o plamenima duplo višim od katedrala, da je to jedan moćan događaj, da je apokaliptično to što se dešava, a mi smo usred toga. Karola silazi sa našom putnom torbom i torbom iz *Ikee* i potapše me po ramenu i poljubi na brzinu, *sredićemo ovo, zar ne?* I primetio sam kako ona oseća isto, da nas ovo približava jedno drugome na lep i adrenalinom opijen način.

SMS poruke i lajkovi nastavljaju da nas preplavljaju. Otišao sam do automobila da spakujem sve, zovu sa radija, nervozni producent pita da li bih dozvolio da me intervjuišu i odjednom sam se našao u direktnom prenosu, *Didrik von der Eš, PR konsultant, nalazi se sa porodicom usred požara u području severno od jezera Siljan, Didriče, recite nam šta se dešava oko vas trenutno.*

I da svemu dođe kraj

Pa, ovdje smo u taštinoj vikendici u Dalarni već nekoliko nedelja i postepeno je postajalo sve teže zbog suše i toplote, i sada smo čuli da iz bezbednosnih razloga moramo istog trenutka da napustimo ovo mesto.

Didriče, da li ste zadovoljni informacijama koje ste dobili od uprave?

Povezao sam telefon sa slušalicama i ubacivao stvari u prtljažnik i nastavio intervju, moje kretanje je učinilo da glas malo ubrza tempo, stvara dramatičniju atmosferu, rekao sam *izvinite što ovako zvučim, ali pakujem stvari u kola, moramo da žurimo odavde... informacije, pa, zavisi na šta mislite. Naravno da su nas informisali da moramo da napustimo ovo mesto i tako dalje, ali iz dalje perspektive, ova ekstremna toplota je prouzrokovana klimatskom krizom za koju su sve vlade Zapada znale već decenijama, a nisu reagovala, pa mislim da su mogli da nas INFORMIŠU bolje, dakle ne sada, već pre deset, dvadeset ili trideset godina, barem su mogli da nas INFORMIŠU da država ne planira da izvrši svoj, možda i najvažniji, zadatak, to jest da zaštiti stanovnike sveta od dugog niza prilično predviđivih katastrofa.*

Uživam u razgovoru, osećam ukus reči, sklapam dečja kolica i stavljam ih navrh stvari u prtljažniku, čujem zadivljenu tišinu od žene iz studija, koja je napravila kratku umetničku pauzu, pre nego što je rekla *Didriče, ipak delujete pribrano, uprkos ozbiljnosti situacije?*

Da, snaći ćemo se, naravno, dobro, i sva naša imovina i posedi su osigurani, nije kao u siromašnim delovima sveta gde klimatska katastrofa odnosi milione žrtava svake godine, u metropolama u Indiji i Africi, gde je nestalo vode, na zapadu SAD i Kanade, gde u principu cele savezne države gore, možda je ovakav tip događaja bio potreban da se i mi u Švedskoj probudimo i shvatimo kuda smo se uputili.

Studio mi se zahvaljuje što sam odvojio vreme za njih i *to je, dakle, bio Didrik von der Eš, koji je na putu da se sa porodicom evakuise iz vikendice u Dalarni zbog velikog požara severno od jezera Siljan nad kojim su službe za spasavanje, kako kažu, izgubile kontrolu, sada idemo dalje na i ja prekidam razgovor, zatvaram prtljažnik i tresak odjekuje u tišini.*

Nema ptica. Nema automobila. Samo šum vetra u drveću.

Proveravam telefon ponovo. Pristiglo je još mnogo lajkova, ali nijedna SMS poruka. Ljudi valjda misle da smo krenuli.

„Hoćete li svi uskoro biti spremni da palimo?“ viknuo sam prema kući i ponosan sam time koliko opušteno zvučim.

Karola i Vilja izlaze sa Bekom, smeštamo je na zadnje sedišta i vezujemo je u sedišta za bebe. Zak stoji u predsoblju sa svojim rancem sa motivom Spajdermena i krećem da ga odvedem do automobila, kada primećujem da plače, tiho, stisnutih zuba, što inače ne radi. Čučnuo sam pored njega.

„Dušo, šta je bilo? Nije valjda da se plašiš? Sve je okej, idemo sada odavde.“

„Ne mogu da nađem.“

Uzimam ranac, opipavam ga, pun je odeće, knjiga, u spoljnom džepu osećam oštre ivice tableta.

„Ali sve je tu. Odlično si se spakovao.“

Dve velike suze potekle su paralelno niz obraze.

„Zlatni novčić. I zub. Svuda sam tražio i Vilja kaže da ne možemo više da tražimo, inače ćemo izgoreti u požaru.“

„Ne, Zakarijase. Neće niko izgoreti. Idemo kući malo ranije, to valjda nije tako strašno? Dođi da se smestimo u kola. Šta želiš da slušamo? *Fantoma iz opere*? Ili da opet pustimo *Čarobnu frulu*?“

Lice mu je bila ukočena maska očaja i prkosa.

„Zlatni novčić. I zub. Hteo sam da ga sačuvam.“

Čujem kako se vrata automobila otvaraju, Karola i Vilja su krenule da se smeste. Ustao sam, osetio sam grč u butini, i kako zateže u leđima, zašto li sam dobio treće dete?

„U redu, ljubavi, hajde onda da razmislimo, bio je pored kreveta kada si se probudio jutros, zar ne?“

Ali nije bila dobra ideja podvrgavati se pedagoškim metodama i prolaziti s njim kroz kuću, premala je, dečja soba, naša soba, kupatilo i mala kuhinja i sobica na donjem spratu, to je sve, može se pretražiti za dva minuta. A i vidim na njemu, zna, ali se ne usuđuje da kaže. Preplašen je.

Malo mršavo telo koje je istrčalo do pristaništa, šampon i igračka na naduvavanje, sedeo je na samoj ivici kada je video izmaglicu i dim s druge strane jezera, vrat koji se ukočio, glava koja se okrenula da bi pogledala mene, potražila utehu ili sigurnost bar na tren, dok nisam uvideo značaj onoga što mi je starac pokazivao i smislio plan, nisam mu se našao, bio sam jednako pometen kao i on.

„Hteo sam da ga pokažem delfinčiću“, šmrknuo je.

„Naravno da si hteo.“

„I sada je zub tamo dole i gori.“

„Sigurno nije tako. Ostao je tamo u tegli i čeka te dok ne dođemo sledeći put.“

Zak je oborio pogled i klimnuo glavom. Tiho je krenuo ka automobilu sa svojom torbom. Karola sedi na zadnjem sedištu s otvorenim vratima na nesnosnoj vrućini i upitno me gleda.

„Zaboravio je svoj zub dole kod pristaništa.“

Možda je zbog nagoveštaja straha u njenim očima, možda je zbog onog trenutka malopre, kada je sišla sa torbom iz *Ikee*, kada me je onako poljubila, kada su se među nama javile varnice, rekao sam *pet minuta, važi?* i, pre nego što je stigla da odgovori, krenuo sam žustrim korakom istim putem kojim sam išao mnogo puta, po divlje jagode, borovnice, po papirne novine u poštanskom sandučetu, držeći za ruku malu decu u bademantilima, prslucima za plivanje, pidžamicama, sa snovima koje su morali ispričati pre nego što ispare i nestanu.

Starac je ostao tu. Sedi na izlizanoj drvenoj klupi i gleda u jezero. Nebo iznad nas je skoro iste nijanse sive kao i njegova jakna, ali s druge strane je taman, čupavi pokrivač, nabrekao, guta sve pred sobom, pre sat vremena je dim bio maglovita perjanica, sada je širok, kompaktn, jeziv.

A vazduh. Prljavština, kako suze oči.

„Slušaj“, rekao sam, „vreme je da idemo.“

Teško se okrenuo i pogledao me je.

„Smešno je, prošli put su hteli da me nateraju da ostanem kod kuće. Godinu i po dana sam bio zatvoren. Nisam smeo nikoga da sretnem, čak ni komšije. A sada je obrnuto. Sad ne smem da ostanem ovde.“

Čuje se po tonu i izboru reči da je ovaj govor formulisao unapred, možda ja nisam prvi koji mu je rekao ovo, možda je razgovarao telefonom sa decom ili unučadi, čuje se taj pompezni stoicizam kod starijih ljudi njegovog tipa.

„Ne idem ja nigde. Ovo je moj dom. Od 1974. sedim ovde pored jezera svako jutro. Nemam gde da odem.“

„Mislim da bismo sad morali...“

„Osim toga, ovom automobilu je zabranjena vožnja“, dodao je uz kez. „Nije prošao tehnički pregled. Odmah će mi oduzeti vozačku ako me uhvate.“

„Prekini“, rekao sam ponovo. „Može neko da dođe po tebe.“

„Policija je bila upravo, došli su do kuće i lupali na vrata. Ali držao sam se podalje od njih. Pazim sam na sebe.“

Patetika u starčevom načinu da mi uz klimanje glavom okrene leđa i nastavi da gleda u pusto jezero skoro je neizdrživa, kao da gledam pijanca koji pokušava da uđe u kafanu peti put iste večeri, toliko je velika razlika između onoga što on misli da vidim (kapetana prekookeanskog broda koji tone sa svojim plovilom) i onoga što zaista vidim (čudnog starkelju koji otežava posao spasilačkim službama).

Penjem se na pristanište. Staklena teglica stoji daleko, baš pored merdevina za kupanje, termometar poskakuje u vodi kao i obično, pričvršćen za jedan od stubića najlonskim koncem i dobijam poriv da ga pogledam. Trideset devet stepeni. Delfina nema na vidiku, mora da ga je odneo vetar.

Skrenuo sam pogled ka šumskom požaru. Tamni dim je postao crn kao ugalj. Između vrhova krošnji vidim kako plamen leprša. Nebo je mešavina čađi, plamena i crvenih zračaka, trepere od toplote, kroz vetar čujem pucketanje zapaljenog drveća i žbunja.

Brzo se okrećem i krećem nazad. „Pođi sa mnom“, kažem ponovo starcu. „Zbićemo se u našem automobilu, ovde ne možeš da ostaneš, to ti je valjda jasno, zar društvo treba da ulaže vreme i resurse bespotrebno samo zato što ti...“

On se nije pomerio sa mesta, a ja sam zakoračio prema klupi, pružio ruku. Staro telo se ukočilo, zadrhtalo ispod odeće, kao nešto žilavo i čvrsto što se napelo. Pomislio sam da ga nateram da ustane sa klupice, da ga vučem i molim, da ga odnesem do vikendice i automobila, gde već sedi moja porodica sa troje dece i punim prtljažnikom.

Začuo se pucanj. Bio je to moćan prasak, zvuk koji ne liči ni na šta što sam do sada čuo, zaglušujući, gromoglasan prasak koji je odjeknuo preko jezera.

„Automobilska guma“, rekao je starac uz nagoveštaj osmeha na licu prekrivenom psorijazom. „Tako zvuči kada eksplodira od vrućine. Čuje se na nekoliko kilometara.“

Držao sam staklenu teglu čvrsto u ruci. Potrčao sam.

* * *